

Кодекс
практики
європейської
статистики

Для національних органів статистики
та органа статистики Європейського Союзу

Ухвалено
Комітетом Європейської статистичної системи

16 листопада 2017 року

Євростат

Європейська
статистична
система

Преамбула

Кодекс практики європейської статистики

Кодекс практики європейської статистики є наріжним каменем спільних рамок якості Європейської статистичної системи. Це — саморегульований інструмент, в основі якого лежать 16 принципів, що охоплюють інституційне середовище, статистичні процеси та статистичні результати. Набір показників кращих практик та стандартів для кожного з принципів становить настанови та рекомендації для перегляду застосування Кодексу практики, підвищуючи прозорість Європейської статистичної системи.

Органи статистики, до складу яких входять орган статистики Європейського Союзу (Євростат), національні інститути статистики та інші національні органи, відповідальні за розроблення, вироблення та поширення європейської статистики, беруть на себе зобов'язання дотримуватися цього Кодексу практики.

Незалежний дорадчий орган, Дорадча рада з управління європейською статистикою¹ (ESGAB, Рада), здійснює огляд Європейської статистичної системи з точки зору застосування Кодексу практики. Рада щорічно аналізує застосування Кодексу практики органом статистики Європейського Союзу (Євростатом) та Європейську статистичну систему в цілому, та надає рекомендації щодо належних інструментів для полегшення застосування Кодексу практики, інформування про нього користувачів та надавачів даних, а також щодо його можливих оновлень.

Це видання 2017 року є другою редакцією Кодексу практики, ухваленою в 2005 році. Його метою є відображення останніх змін та інновацій у розробленні, виробленні та поширенні офіційної статистики в Європейській статистичній системі та за її межами, наприклад, появи нових джерел даних, використання нових технологій, модернізації правових рамок та результатів партнерських оглядів застосування Кодексу практики.

Глосарій основних термінів, що використовуються у Кодексі практики, доступний за адресою: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/overview>.

Спільні рамки якості Європейської статистичної системи

Спільні рамки якості Європейської статистичної системи складаються з Кодексу практики європейської статистики, рамок контролю якості Європейської статистичної системи та загальних принципів управління якістю (таких як постійна взаємодія з користувачами, зобов'язання лідерства, партнерство, задоволеність співробітників, постійне покращення, інтеграція та гармонізація).

Ці саморегульовані спільні рамки якості доповнюють широку правову базу Європейської статистичної системи, що базується на Регламенті (ЄС) № 223/2009 про європейську статистику, який, у свою чергу, є наслідком Договору про функціонування Європейського Союзу. Тому високоякісну європейську статистику та послуги розробляють, виробляють та поширюють відповідно до дуже суворих правових рамок та рамок якості.

Декларація якості Європейської статистичної системи, наведена на подальших сторінках цього документа, відображає рівень обізнаності щодо якості в межах Європейської статистичної системи, а також особисту мотивацію всіх її учасників щодо безперервного розроблення, вироблення та поширення високоякісної європейської статистики та послуг з метою сталого забезпечення вигоди для користувачів.

¹ Дорадча рада з управління європейською статистикою: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/esgab/introduction>

ДЕКЛАРАЦІЯ ЯКОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СТАТИСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Європейська статистична система — це партнерство, в рамках якого співпрацюють Євростат та національні органи статистики кожної держави-члена ЄС та ЄАВТ. Нашою спільною місією є надання незалежної високоякісної статистичної інформації на європейському, національному і регіональному рівнях та доступу до цієї інформації широкому загалу для прийняття рішень, проведення досліджень та дебатів.

Програма та пріоритети європейської статистики обговорюються та узгоджуються членами Європейської статистичної системи з остаточними рішеннями, ухваленими демократичним шляхом відповідно до європейських законодавчих процедур.

Ми працюємо в межах суворих правових рамок¹, доповнених надійними саморегульованими рамками якості світового рівня, основою яких є Кодекс практики європейської статистики². Дотримання нами Кодексу практики періодично оцінюється за допомогою механізмів перегляду та суворого контролю виконання визначених дій щодо покращення³.

Ми розглядаємо якість як основу нашої конкурентної переваги у світі, де зростає тенденція миттєвої інформації, якість якої часто не має необхідного підтвердження. У своїй роботі ми орієнтуємося на професійну незалежність, неупереджене ставлення до всіх наших користувачів, об'єктивність, надійність, статистичну конфіденційність та результативність витрат. Розроблення, вироблення та поширення нашої статистики ґрунтуються на надійних методологіях, кращих міжнародних стандартах та відповідних процедурах, документованих належним чином та у прозорий спосіб. Наші принципи якості — це релевантність, точність, своєчасність і пунктуальність, доступність та ясність, а також порівнюваність та узгодженість.

Ми постійно прагнемо мінімізувати навантаження на наших респондентів, розвивати хорошу співпрацю з надавачами даних і тісно співпрацювати з групами стейкхолдерів, в тому числі з науковими спільнотами.

Ми прагнемо досягти статистичної досконалості, систематично виявляючи наші сильні та слабкі сторони, а також пов'язані з ними ризики, які ми належним чином враховуємо завдяки постійному розвитку наших спільних рамок якості. Ми постійно модернізуємо, оновлюємо та складаємо нові показники, і цим не тільки покращуємо якість наших продуктів і послуг, але й намагаємося передбачати нові явища та потреби наших користувачів.

Керівники національних інститутів статистики та генеральний директор Євростату

¹ Договір про функціонування Європейського Союзу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=EN> та Регламент (ЄС) № 223/2009 про європейську статистику зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) 2015/759: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/PDF/?uri=CELEX:02009R0223-20150608&from=EN>

² Кодекс практики європейської статистики: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5921861/KS-32-11-955-EN.PDF/5fa1ebc6-90bb-43fa-888f-dde032471e15> та рамки контролю якості Європейської статистичної системи: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4392716/ESS-QAF-V1-2final.pdf/bbf5970c-1adf-46c8-afc3-58ce177a0646>

³ Перше та друге коло партнерських оглядів Європейської статистичної системи: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/first-round-of-peer-reviews> та <http://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/peer-reviews>

Інституційне середовище

Інституційні та організаційні фактори мають значний вплив на дієвість та авторитет органа статистики, який розробляє, виробляє та поширює європейську статистику. Релевантними принципами є професійна незалежність, координація та співпраця, мандат на збір даних, адекватність ресурсів, зобов'язання щодо забезпечення якості, статистична конфіденційність, неупередженість та об'єктивність.

Принцип 1: Професійна незалежність. Професійна незалежність статистичних органів від інших політичних, регуляторних чи адміністративних органів та установ, а також від операторів приватного сектора є запорукою довіри до європейської статистики.

Показник 1.1: Незалежність національних інститутів статистики та Євростату від політичного та іншого зовнішнього втручання у розроблення, вироблення та поширення статистичних даних визначається законом та забезпечується щодо інших органів статистики.

Показник 1.2: Керівники національних інститутів статистики та Євростату, а також, де це доречно, керівники інших органів статистики мають достатньо високий ієрархічний статус для забезпечення доступу на найвищому рівні до директивних та адміністративних публічних органів. Вони мають найкращу професійну підготовку.

Показник 1.3: Керівники національних інститутів статистики та Євростату, а також, де це доречно, керівники інших органів статистики несуть відповідальність за забезпечення розроблення, вироблення та поширення статистичних даних у незалежний спосіб.

Показник 1.4: Керівники національних інститутів статистики та Євростату, а також, де це доречно, керівники інших органів статистики несуть одноосібну відповідальність за ухвалення рішень щодо статистичних методів, стандартів та процедур, а також за зміст та терміни випуску статистичних даних.

Показник 1.5: Публікуються статистичні робочі програми, а періодичні звіти містять опис досягнутих результатів.

Показник 1.6: Статистичні випуски очевидно відрізняються від політичних звітів та випускаються окремо від них.

Показник 1.7: Національний інститут статистики та Євростат, а також, де це доречно, інші органи статистики публічно коментують питання, пов'язані зі статистикою, в тому числі критикують статистичні дані та роблять зауваження щодо їх неправильного використання, наскільки це прийнятно.

Показник 1.8: Процедури набору та призначення керівників національних інститутів статистики та Євростату, а також, де це доречно, керівників статистичних відділів інших органів статистики є прозорими та ґрунтуються виключно на професійних критеріях. Підстави припинення посадових повноважень визначені у правових рамках. Такими підставами не можуть бути причини, що становлять загрозу професійній або науковій незалежності.

Принцип 1bis: Координація та співпраця. Національні інститути статистики та Євростат забезпечують координацію всіх видів діяльності щодо розроблення, вироблення та поширення європейської статистики на рівні національної статистичної системи та Європейської статистичної системи, відповідно. Органи статистики активно співпрацюють у рамках партнерства Європейської статистичної системи для забезпечення розроблення, вироблення та поширення європейської статистики.

Показник 1bis.1: Національні інститути статистики координують статистичну діяльність усіх інших національних органів, які розробляють, виробляють та поширюють європейську статистику. У цьому відношенні вони виступають для Євростату єдиним контактним пунктом з питань статистики. Для імплементації координації на національному та європейському рівнях

діє законодавча база та чітко визначені і встановлені процедури.

Показник 1bis.2: Національні настанови щодо забезпечення якості розроблення, вироблення і поширення європейської статистики в рамках національної статистичної системи, за необхідності, виробляють керівники національних інститутів статистики; застосування таких настанов підлягає моніторингу та перегляду.

Показник 1bis.3: Органи статистики постійно підтримують та розвивають співпрацю на різних рівнях один з одним та з дорадчими органами Європейської статистичної системи, а також із членами Європейської системи центральних банків, академічних установ та інших міжнародних органів, відповідно до обставин.

Принцип 2: Мандат на збір даних та доступ до даних. Органи статистики мають чітко визначений законний мандат на доступ до інформації та її збір з різних джерел даних для цілей європейської статистики. Закон може змушувати адміністрації, підприємства та домогосподарства, а також широку громадськість дозволяти доступ до даних або надавати дані для цілей європейської статистики на вимогу органів статистики.

Показник 2.1: Мандат органів статистики на доступ до інформації та її збір із різних джерел для розроблення, вироблення та поширення європейської статистики визначається законом.

Показник 2.2: Відповідно до закону, органи статистики можуть швидко та безкоштовно отримувати доступ до адміністративних даних і використовувати їх для статистичних цілей. З самого початку вони беруть участь у розробленні, виробленні та припиненні адміністративних записів для підвищення придатності цих записів для статистичних цілей.

Показник 2.3: На підставі законодавчого акту статистичні органи можуть змушувати респондента брати участь у статистичних спостереженнях.

Показник 2.4: До інших даних, зокрема приватних, доступ для статистичних цілей полегшено одночасно із забезпеченням статистичної конфіденційності та захисту даних.

Принцип 3: Адекватність ресурсів. Ресурси, доступні органам статистики, є достатніми для задоволення вимог європейської статистики.

Показник 3.1: Кадрові, фінансові та технічні ресурси, адекватні як за кількістю, так і за якістю, є доступними для задоволення потреб статистики.

Показник 3.2: Охоплення, деталізація та вартість статистики співвідносяться з потребами.

Показник 3.3: Існують процедури для оцінювання та обґрунтування потреби в нових статистичних даних відносно їх вартості.

Показник 3.4: Існують процедури оцінювання подальшої необхідності всіх статистичних даних, спрямовані на виявлення можливості припинення або обмеження збору будь-яких даних для звільнення ресурсів.

Принцип 4: Зобов'язання щодо забезпечення якості. Органи статистики зобов'язуються дотримуватися якості. Вони систематично та регулярно визначають сильні та слабкі сторони для постійного покращення процесу збору статистики та якості результату.

Показник 4.1: Політика якості визначена та доступна для громадськості. Для управління якістю існує організаційна структура та відповідні інструменти.

Показник 4.2: Діють процедури планування, моніторингу та покращення якості статистичних процесів, в тому числі інтеграції даних із багатьох джерел даних.

Показник 4.3: Здійснюється регулярний моніторинг якості статистики, її оцінювання з урахуванням можливих компромісів та звітування відповідно до критеріїв якості європейської

статистики.

Показник 4.4: Здійснюється регулярний і ретельний перегляд ключових статистичних результатів, за необхідності — також із залученням зовнішніх експертів.

Принцип 5: Статистична конфіденційність і захист даних. Приватність надавачів даних, конфіденційність наданої ними інформації, її використання лише для статистичних цілей та безпека даних абсолютно гарантовані.

Показник 5.1: Статистична конфіденційність гарантується законом.

Показник 5.2: Під час вступу на посаду співробітники підписують офіційне зобов'язання зберігати конфіденційність.

Показник 5.3: Штрафи призначають за будь-які умисні порушення статистичної конфіденційності.

Показник 5.4: Співробітникам надають настанови та інструкції щодо захисту статистичної конфіденційності у всіх статистичних процесах. Політику конфіденційності оприлюднюють для громадськості.

Показник 5.5: Необхідні регулятивні, адміністративні, технічні та організаційні інструменти діють для захисту безпеки та цілісності статистичних даних та їх передачі відповідно до кращих практик, міжнародних стандартів, а також європейського та національного законодавств.

Показник 5.6: Строгі протоколи застосовують до зовнішніх користувачів, які мають доступ до статистичних мікроданих для дослідницьких цілей.

Принцип 6: Неупередженість та об'єктивність. Органи статистики розробляють, виробляють та поширюють європейську статистику, зберігаючи наукову незалежність та в об'єктивний, професійний і прозорий спосіб, згідно з яким до всіх користувачів застосовують однаковий підхід.

Показник 6.1: Статистичні дані складають на засадах об'єктивності, визначених статистичною доцільністю.

Показник 6.2: Вибір джерел даних та статистичних методів, а також рішень щодо поширення статистичних даних ґрунтуються на статистичній доцільності.

Показник 6.3: Помилки, виявлені в опублікованих статистичних даних, виправляють якнайшвидше та оприлюднюють.

Показник 6.4: Інформація про використання джерела даних, методи та процедури є загальнодоступною.

Показник 6.5: Дати та періоди статистичних випусків оголошують заздалегідь.

Показник 6.6: Про суттєві перегляди або зміни в методології повідомляють заздалегідь.

Показник 6.7: Органи статистики самостійно ухвалюють рішення щодо часу та змісту статистичних випусків, враховуючи при цьому мету — надавати повну та своєчасну статистичну інформацію. Всі користувачі мають рівний та одночасний доступ до статистичних випусків. Будь-який привілейований попередній доступ зовнішніх користувачів є обмеженим, належним чином обґрунтованим, контрольованим та оприлюднюваним. У разі порушення умови попереднього доступу переглядають для забезпечення неупередженості.

Показник 6.8: Статистичні випуски та заяви, зроблені на прес-конференціях, є об'єктивними та неупередженими.

Статистичні процеси

Європейські та інші міжнародні стандарти, настанови та добрі практики повністю дотримані в статистичних процесах, що використовуються органами статистики для розроблення, вироблення та поширення європейської статистики, водночас з постійним прагненням до інновацій. Довіра до статистичних даних посилюється репутацією, здобутою завдяки дієвому управлінню та ефективності. Релевантні принципи — це надійна методологія, відповідні статистичні процедури, ненадмірне навантаження на респондентів та результативність витрат.

Принцип 7: Надійна методологія. Надійна методологія є основою якісної статистики. Для забезпечення якості потрібні належні інструменти, процедури та професійний досвід.

Показник 7.1: Загальні методологічні рамки, що використовуються для створення європейської статистики, відповідають європейським та іншим міжнародним стандартам, настановам та добрим практикам, водночас з постійним прагненням до інновацій.

Показник 7.2: Діють процедури, які забезпечують послідовне застосування стандартних понять, означень, класифікацій та інших типів стандартів на всіх рівнях органа статистики.

Показник 7.3: Реєстри та еталони, що використовуються для європейської статистики, регулярно оцінюють та коригують, за необхідності, для забезпечення високої якості.

Показник 7.4: Існує детальна узгодженість між національними системами класифікації та відповідними європейськими системами.

Показник 7.5: На посади приймають осіб, що мають освіту за відповідною спеціальністю.

Показник 7.6: Органи статистики імплементують політику постійного професійного навчання для своїх співробітників.

Показник 7.7: Органи статистики підтримують та розвивають співпрацю з науковою спільнотою для покращення методології, дієвості імплементованих методів та сприяння впровадженню кращих інструментів, за умови здійсненості.

Принцип 8: Належні статистичні процедури. Належні статистичні процедури, виконані на всіх етапах статистичних процесів, є основою якісної статистики.

Показник 8.1: Коли європейська статистика базується на адміністративних та інших даних, означення та поняття, що використовуються для нестатистичних цілей, є добрим наближенням до тих, які необхідні для статистичних цілей.

Показник 8.2: У випадку статистичних спостережень анкети систематично випробовують перед початком збору даних.

Показник 8.3: Статистичні процеси підлягають регулярному моніторингу і, за необхідності, перегляду.

Показник 8.4: Метаданими, пов'язаними зі статистичними процесами, управляють в рамках статистичних процесів та, за необхідності, поширюють їх.

Показник 8.5: Перегляди проводять за стандартними, добре відпрацьованими та прозорими процедурами.

Показник 8.6: Із власниками адміністративних та інших даних укладають угоди, в яких встановлюють спільне зобов'язання щодо використання цих даних для статистичних цілей.

Показник 8.7: Органи статистики співпрацюють із власниками адміністративних та інших даних для забезпечення якості даних.

Принцип 9: Ненадмірне навантаження на респондентів. Навантаження з надання даних пропорційне потребам користувачів і не є надмірним для респондентів. Органи статистики здійснюють моніторинг навантаження з надання даних і встановлюють цільові показники для скорочення цього навантаження в майбутньому.

Показник 9.1: Вимоги щодо обсягу і деталізації європейської статистики обмежуються тим, що є абсолютно необхідним.

Показник 9.2: Орган статистики здійснює моніторинг навантаження з надання даних та розподіляє його на якомога більшу кількість респондентів.

Показник 9.3: До даних, отримуваних від підприємств, наскільки це можливо, можна легко отримати доступ з їхніх бухгалтерських рахунків, а електронні засоби, за можливості, використовують для повернення таких даних.

Показник 9.4: Адміністративні та інші джерела даних використовують, за можливості, для уникнення дублювання запитів на отримання даних.

Показник 9.5: Для мінімізації навантаження з надання даних якомога ширше використовують обмін даними та інтеграцію даних, за умови дотримання вимог конфіденційності та захисту даних.

Показник 9.6: Для мінімізації навантаження з надання даних органи статистики якомога ширше використовують інструменти, що дозволяють поєднувати джерела даних.

Принцип 10: Результативність витрат. Ресурси використовують дієво.

Показник 10.1: Внутрішні та незалежні зовнішні інструменти слугують для здійснення моніторингу використання ресурсів органом статистики.

Показник 10.2: Потенціал продуктивності інформаційно-комунікаційних технологій оптимізують для статистичних процесів.

Показник 10.3: Докладаються проактивні зусилля для покращення статистичного потенціалу адміністративних та інших джерел даних, а також для обмеження застосування прямих спостережень.

Показник 10.4: Органи статистики сприяють застосуванню стандартизованих рішень, обмінюються ними та виконують їх для підвищення дієвості та ефективності.

Статистичні результати

Доступні статистичні дані відповідають потребам користувачів. Статистичні дані відповідають європейським стандартам якості та слугують потребам європейських установ, урядів, науково-дослідних інститутів, бізнесу та громадськості в цілому. Якість результатів вимірюють за тим, наскільки статистичні дані є релевантними, точними та надійними, своєчасними, узгодженими, порівнюваними в регіонах та країнах, а також легкодоступними для користувачів, тобто, за принципами вироблення статистичних результатів.

Принцип 11: Релевантність. Європейська статистика відповідає потребам користувачів.

Показник 11.1: Діють процедури надання консультацій користувачам, моніторингу релевантності та цінності існуючих статистичних даних відносно потреб користувачів, а також аналізу та прогнозування нових потреб та пріоритетів користувачів. Інновації спрямовано на постійне покращення статистичних результатів.

Показник 11.2: Пріоритетні потреби задовольняють та відображають у робочій програмі.

Показник 11.3: Ступінь задоволення користувача підлягає регулярному моніторингу та систематичній перевірці.

Принцип 12: Точність та достовірність. Європейська статистика точно і достовірно відображає реальність.

Показник 12.1: Вихідні дані, інтегровані дані, проміжні результати та статистичні результати регулярно оцінюють та перевіряють.

Показник 12.2: Помилки вибірки та помилки, не пов'язані з вибіркою, вимірюють та систематично документують відповідно до європейських стандартів.

Показник 12.3: Перегляди підлягають регулярному аналізу для покращення вихідних даних, статистичних процесів та результатів.

Принцип 13: Своєчасність і пунктуальність. Європейську статистику випускають своєчасно та пунктуально.

Показник 13.1: Своєчасність відповідає європейським та іншим міжнародним стандартам випуску.

Показник 13.2: Оприлюднюють стандартний денний час випуску європейської статистики.

Показник 13.3: Періодичність статистики максимально враховує потреби користувачів.

Показник 13.4: Про будь-яке відхилення від графіку поширення повідомляють заздалегідь, пояснюють його причини та встановлюють нову дату випуску.

Показник 13.5: Попередні результати прийнятої агрегованої точності та достовірності можуть бути опубліковані, коли це вважають доцільним.

Принцип 14: Узгодженість та порівнюваність. Європейська статистика є узгодженою внутрішньо та за періодами часу, а також порівнюваною за регіонами та країнами; є можливість об'єднувати та одночасно використовувати пов'язані між собою дані з різних джерел.

Показник 14.1: Статистичні дані є внутрішньо послідовними та узгодженими (тобто

спостерігаються арифметичні та бухгалтерські тотожності).

Показник 14.2: Статистичні дані є порівнюваними протягом розумного періоду часу.

Показник 14.3: Статистичні дані складають на основі спільних стандартів з урахуванням охоплення, означень, одиниць та класифікацій у різних спостереженнях та джерелах.

Показник 14.4: Статистичні дані з різних джерел та різної періодичності порівнюють та узгоджують.

Показник 14.5: Міжнаціональну порівнюваність даних забезпечують у межах Європейської статистичної системи шляхом періодичних обмінів між Європейською статистичною системою та іншими статистичними системами. Методологічні дослідження проводять у тісній співпраці між державами-членами та Євростатом.

Принцип 15: Доступність та ясність. Європейські статистичні дані представляють у чіткій та зрозумілій формі, випускають у прийнятний та зручний спосіб, роблять їх доступними та досяжними на засадах неупередженості та за наявності супровідних метаданих і настанов.

Показник 15.1: Статистичні дані та відповідні метадані представляють та архівують у формі, що полегшує правильну інтерпретацію та значущі порівняння.

Показник 15.2: Служби поширення використовують сучасні інформаційні та комунікаційні технології, методи, платформи та стандарти відкритих даних.

Показник 15.3: Індивідуальні аналізи здійснюють у випадку, коли вони є здійсненими, та оприлюднюють їх.

Показник 15.4: Доступ до мікроданих дозволяється для дослідницьких цілей та регулюється спеціальними правилами або протоколами.

Показник 15.5: Орган статистики управляє метаданими, пов'язаними з результатами, та поширює такі метадані відповідно до європейських стандартів.

Показник 15.6: Користувачів інформують про методологію статистичних процесів, в тому числі про використання та інтеграцію адміністративних та інших даних.

Показник 15.7: Користувачів інформують про якість статистичних результатів з урахуванням критеріїв якості європейської статистики.